

TỔNG BIÊN TẬP

PGS. TS. Nguyễn Xuân Sơn

HỘI ĐỒNG BIÊN TẬP

GS. TS. Hoàng Xuân Thảo

PGS. TS. Đinh Văn Chiến

TS. Lê Quang Minh

GS. TS. Trần Anh Bào

PGS. TS. Đỗ Hữu Tùng

GS. TS. Phan Huy Đường

TS. Phạm Văn Hiếu

TS. Tô Hiến Thà

TS. Phùng Trọng Toàn

PGS. TS. Dương Đức Chính

PGS. TS. Dương Thị Hoàng Yến

PGS. TS. Nguyễn Xuân Sơn

THƯ KÝ TOÀ SOẠN

TS. Phan Thị Lâm

Địa chỉ Tòa soạn

Lô 1-4, số 431 đường Tam Trinh,

quận Hoàng Mai,

thành phố Hà Nội

Điện thoại: (024) 36 320 743

Fax: 024.36658761

Email:

tapchikhoahoc@utm.edu.vn

Giấy phép xuất bản:

Số 429/GP-BTTTT

Ngày 30/08/2016

của Bộ Thông tin và Truyền thông

Thiết kế và Chế bản:

Đoàn Ngoan

In tại Công ty TNHH In - Thương mại và Dịch vụ Nguyễn Lâm

Giá: 55.000 đồng

MỤC LỤC - CONTENT

NGHIÊN CỨU ỨNG DỤNG - APPLIED RESEARCH

- ♦ **Lê Thị Hằng:** Nâng cao chất lượng dịch vụ thông tin di động của Công ty dịch vụ viễn thông Vinaphone - *Enhance the quality of vinaphone's mobile information services.* 1
- ♦ **Phạm Văn Hiếu:** Giải thể doanh nghiệp ở Việt Nam hiện nay, những vấn đề pháp luật và thực tiễn - *Dissolution of enterprises in Vietnam today, legal and practical issues.* 7
- ♦ **Phạm Thị Mộng Hằng:** Đánh giá năng lực cạnh tranh điểm đến du lịch tỉnh Đồng Nai: Ứng dụng mô hình của Ritchie và Crouch - *Assessment competitiveness destination of tourism in Đồng Nai province: application of Ritchie and Crouch model.* 16
- ♦ **Nguyễn Thanh Thảo:** Tác động của mức lương tối thiểu đến thu nhập và việc làm - *Impact of minimum wages on income and employment.* 23
- ♦ **Trần Xuân Dương:** Lý luận giá trị thặng dư trong thời đại kinh tế tri thức - *Theoretical value of buddhist in the age of knowledge economy.* 28
- ♦ **Hoàng Bá Khải, Trịnh Văn Anh:** Một số giải pháp nâng cao hiệu quả ứng dụng công nghệ thông tin trong lĩnh vực tài chính - *Some solutions to improve the efficiency of information technology application in the financial sector.* 33
- ♦ **Nguyễn Đình Sinh:** Phát huy tính chủ động, sáng tạo của người lao động trong thời kỳ hội nhập kinh tế quốc tế - *Promoting the creative initiative of employees in the period of international economic integration.* 38

QUẢN LÝ - MANAGEMENT

- ♦ **Phạm Thị Hồng Thanh:** Sử dụng bài viết mẫu hiệu quả trong dạy kỹ năng viết tiếng Anh cho sinh viên - *Using models effectively in teaching writing skill.* 44
- ♦ **Nguyễn Thị Kim Sơn:** Định lý cơ bản thứ hai với hàm đếm cắt cụt cho những đường cong chính hình không suy biến đại số trong - *The second main theorem with explicit truncated counting functions for nondegenerate holomorphic curves in* 49
- ♦ **Nguyễn Lê Hương:** Điều kiện cần và đủ để toán tử p là hypoelliptic toàn cục - *Necessary and sufficient conditions for global hypoellipticity of operator p .* 52
- ♦ **Đỗ Thị Hạnh:** Giải gần đúng phương trình tích phân bằng phương pháp nhân suy biến - *An approximate method for solving intergral equations by using singular kernel.* 59

TÁC ĐỘNG CỦA MỨC LƯƠNG TỐI THIỂU ĐẾN THU NHẬP VÀ VIỆC LÀM

Nguyễn Thanh Thảo*

ABSTRACT

Along with the socio-economic development, the labor market and industrial relations in the workplace are also developing. The minimum wage is one of the important labor market institutions that influence that relationship. Studies show that the minimum wage has an impact on workers' incomes and employment for businesses as well as the economy. However, the direction and extent of impact still exist some controversy.

Keywords: Minimum wages; income; employment

Ngày nhận đăng: 10/7/2021; Ngày phân biệt: 12/7/2021; Ngày duyệt đăng: 15/7/2021

1. Đặt vấn đề

Mức lương tối thiểu là một trong bốn trụ cột quan trọng của thể chế thị trường lao động. Tại hầu hết các quốc gia mức lương tối thiểu sẽ được xác lập theo quy định của pháp luật hoặc trên cơ sở thương lượng giữa người sử dụng lao động và tập thể/ đại diện của người lao động. Mức lương tối thiểu quốc gia là quy định phổ biến nhất. Ngoài ra, còn có thể thiết lập mức lương tối thiểu theo vùng lãnh thổ địa lý hoặc theo ngành nghề sản xuất kinh doanh. Đã có các bằng chứng cho thấy mức lương tối thiểu tác động lên cả thu nhập của người lao động và việc làm của doanh nghiệp cũng như nền kinh tế.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của mức lương tối thiểu

Mức lương tối thiểu là "Mức lương tối thiểu là mức lương thấp nhất được trả cho người lao động làm công việc giản đơn nhất trong điều kiện lao động bình thường nhằm bảo đảm mức sống tối thiểu của người lao động và gia đình họ, phù hợp với điều kiện phát triển kinh tế-xã hội" Phổ biến nhất là mức lương tối thiểu quốc gia là mức lương tối thiểu có thể được quy định chung cho tất cả các doanh nghiệp trong phạm vi quốc gia. Ngoài ra, mỗi địa phương theo đặc trưng kinh tế-

xã hội của địa phương có thể quy định về mức lương tối thiểu vùng. Mức lương tối thiểu được quy định tại hầu hết các quốc gia, nhưng chỉ áp dụng đối với lao động làm việc trong khu vực kinh tế chính thức. Công cụ này chưa được áp dụng cho lao động không được trả lương hoặc các cơ sở sản xuất không chính thức như làm nông nghiệp cho gia đình hoặc các cửa hàng kinh doanh nhỏ lẻ thuộc khu vực kinh tế không chính thức. Nhìn chung, mức lương tối thiểu được xem là một trong các công cụ để điều tiết nền kinh tế nói chung của Chính phủ các quốc gia thông qua việc thiết lập một mức lương đảm bảo mức sống cho tất cả người lao động, và chống đói nghèo. Mức lương tối thiểu quy định giới hạn tiền lương thấp nhất mà người lao động nhận được nên được xem là công cụ chính sách để chống lại/ hạn chế sự bóc lột tại nơi làm việc và góp phần đảm bảo quyền được có mức lương xứng đáng - một quyền được thừa nhận của người lao động. Theo quan điểm này, mức lương tối thiểu có vai trò là một quyền- có mức lương xứng đáng; đồng thời có vai trò là một chính sách kinh tế- xã hội.

Tuy nhiên, nhiều nhà kinh tế học đã chấp nhận quan điểm cho rằng mức lương tối thiểu gây ra những méo mó/ hậu quả tiêu cực cho quyết định số lượng lao động tối ưu của doanh nghiệp trên thị trường lao động. Điều này làm tăng tranh luận

* ThS. Trường đại học Mô- Địa chất

và quan ngại liên quan đến những hậu quả không lường trước được của mức lương tối thiểu. Các nhà nghiên cứu lập luận rằng, nếu mức lương tối thiểu được đặt cao hơn mức lương cân bằng của thị trường lao động, thì những lao động có năng suất thấp được trả mức tiền lương cao hơn so với đóng góp của họ- điều này làm tổn thương những lao động khác được hưởng lợi từ chính sách tiền lương tối thiểu. Đồng thời việc phải đối mặt với chi phí nhân công lớn có thể khiến các doanh nghiệp sử dụng máy móc để thay thế cho người lao động nhiều hơn. Điều này có thể tiềm ẩn nguy cơ giảm việc làm và tăng thất nghiệp cho nền kinh tế.

Ngoài ra, các nhà nghiên cứu cho rằng mức lương tối thiểu không phải là một công cụ chống đói nghèo hiệu quả đối với các lao động nghèo nhưng không tham gia vào mối quan hệ công nghiệp. Điều này thực sự là đáng quan tâm đối với các quốc gia đang phát triển hoặc đang chuyển đổi mô hình của nền kinh tế do lực lượng lao động tại khu vực kinh tế không chính thức của các quốc gia này thường chiếm tỷ trọng lớn trong cơ cấu lao động. Khi đó, dù có tham gia vào thị trường lao động, xong việc nhận được những lợi ích của các chính sách bảo hiểm tiền lương là không khả thi.

Các nhà khoa học cũng đã tiến hành các nghiên cứu thực nghiệm để củng cố các lập luận lý thuyết. Nếu thị trường lao động vận hành theo mô hình cạnh tranh, một số nghiên cứu thực nghiệm đã tìm thấy tác động tích cực của mức lương tối thiểu tới việc làm. Ngoài ra, một số nghiên cứu thực nghiệm tại các nước đang phát triển đã cung cấp bằng chứng cho thấy mức lương tối thiểu có thể làm giảm việc làm tại khu vực chính thức nhưng làm giảm lương và tăng việc làm tại khu vực không chính thức do lao động từ khu vực chính thức di chuyển sang làm việc tại khu vực không chính thức. Điều này tăng lo ngại về khả năng thực hiện vai trò xã hội của mức lương tối thiểu trong xóa đói giảm nghèo.

2.2. Tác động của mức lương tối thiểu

Mức lương tối thiểu được phổ biến ở nhiều quốc gia và được thiết lập theo những cách thức

tương đối phức tạp theo các cấp độ khác nhau. Tác động của mức lương tối thiểu đến thị trường lao động được nghiên cứu tương đối nhiều nhưng chủ yếu tập trung vào hiệu ứng việc làm và tiền lương, cần có thêm các nghiên cứu về các khía cạnh tác động khác của mức lương tối thiểu để làm căn cứ cho các nhà hoạch định chính sách đưa ra các khuyến nghị của mình.

2.2.1 Tác động đến thu nhập

Tác động của tiền lương tối thiểu đối với thu nhập ít gây tranh cãi hơn ảnh hưởng của nó đến việc làm. Hầu như tất cả các nghiên cứu đều tìm thấy bằng chứng về hiệu quả tiền lương, điều này hoàn toàn hợp lý. Mức lương tối thiểu làm tăng mức lương thực tế tại khu vực chính thức. Tuy nhiên, tác động mạnh nhất của mức lương tối thiểu được tìm thấy đối với những lao động/ngành nghề/ địa phương có mức lương thực tế xấp xỉ mức lương tối thiểu vì tính tương đối của tiền lương được duy trì; Hiệu ứng này giảm dần khi mức lương thực tế chênh lệch nhiều so với mức lương tối thiểu.

Một số nghiên cứu thực nghiệm tại các nước Mỹ La Tinh cho thấy mức lương tối thiểu tăng làm cho tiền lương tại khu vực phi chính thức tăng lên. Nguyên nhân được chỉ ra là “ hiệu ứng ngọn hải đăng “, theo đó mức lương tối thiểu được coi là mức lương chuẩn cho lao động phổ thông trong toàn bộ nền kinh tế, bao gồm cả khu vực phi chính thức dù không bị ràng buộc bởi thể chế này (Maloney và Nunez Mendes 2004); hoặc dựa trên hiệu ứng nhiều sự thay thế và có thể sắp xếp (Boeri, Garibaldi và Ribeiro 2010). Nghiên cứu thực nghiệm nhất quán trong việc chứng minh rằng mức lương tối thiểu góp phần thu hẹp khoảng cách trong phân phối tiền lương và giảm bất bình đẳng thu nhập ở cả khu vực doanh nghiệp nhà nước và tư nhân do tăng lương tối thiểu ở Brazil. Fajnzylber (2001) phát hiện: ở Brazil, việc tăng lương tối thiểu tác động tiêu cực đến tiền lương người lao động trong khu vực phi chính thức mạnh mẽ hơn trong khu vực chính thức.

Tác động của mức lương tối thiểu đối với bất bình đẳng trong thu nhập dài hạn đã được quan

sát ở nhiều nước. Theo OECD (2011b), giảm tiền lương tối thiểu là một trong những thay đổi về thể chế dẫn đến sự bất bình đẳng này. Bosch và Manacorda (2010) đã phân tích dữ liệu hộ gia đình ở đô thị Mexico từ 1989-2001 và nhận thấy rằng tiền lương tối thiểu giảm mạnh là nguyên nhân đáng kể làm gia tăng bất bình đẳng trong giai đoạn này.

Hiệu ứng tiền lương của mức lương tối thiểu có góp phần giảm nghèo hay không. Những nghiên cứu ủng hộ lập luận rằng, mức lương tối thiểu không chỉ làm tăng thu nhập của người lao động lương thấp mà còn vì họ giảm nghèo và có tương quan với nhiều lợi ích xã hội. Nhưng nhiều nhà kinh tế hoài nghi bởi hiệu ứng thất nghiệp thậm chí có thể gia tăng do mức lương tối thiểu. Nhiều người lao động được bảo vệ bởi quy định về mức lương tối thiểu không ở trong các hộ nghèo trong khi các hộ nghèo nhất thường không có thành viên được bảo vệ theo các quy tắc lương tối thiểu. Shool và Kanbur (2007) cho thấy tác động nghèo đói của mức lương tối thiểu. Một số nghiên cứu kết luận mức lương tối thiểu góp phần làm giảm nghèo tại các quốc gia phát triển: Gindling và Terrell (2006); Lustig và McLeod (1997); Morley (1995). Trong khi, có những ví dụ về các nghiên cứu không tìm thấy mối liên hệ giữa mức lương tối thiểu và xóa đói giảm nghèo (ví dụ, Neumark, Cickyham và Siga 2006 cho Brazil). Ngay cả khi các nhà nghiên cứu không nhất thiết ủng hộ mức lương tối thiểu như là một công cụ chống đói nghèo nhưng vẫn cho rằng việc giảm mức lương tối thiểu ở các nước đang phát triển sẽ làm tổn thương người nghèo, ít nhất là trong ngắn hạn.

2.2.2. Tác động đến việc làm

Tác động của mức lương tối thiểu tới số lượng việc làm đang là vấn đề có nhiều tranh cãi. Theo quan điểm thị trường lao động là cạnh tranh hoàn hảo, việc tăng mức lương tối thiểu có nguy cơ làm giảm việc làm, tăng thất nghiệp do doanh nghiệp có xu hướng sử dụng máy móc thiết bị thay cho việc sử dụng lao động trở lên tốn kém hơn vì bị ràng buộc bởi mức lương tối thiểu cao hơn mức lương cân bằng. Tuy nhiên, có quan điểm

cho rằng thị trường lao động không phải là một thị trường cạnh tranh hoàn hảo. Mỗi ngành nghề, lĩnh vực sản xuất khác nhau, hoặc khu vực/ quốc gia khác nhau chỉ có thể huy động một lượng lao động có kỹ năng, trình độ tương ứng với ngành nghề/lĩnh vực trong phạm vi lãnh thổ nhất định. Các lao động thuộc các ngành nghề khác nhau không thể thay thế hoàn hảo cho nhau; và nếu có thay thế thì chi phí chuyển đổi ngành nghề là lớn. Do đó, theo lý thuyết độc quyền, với mức lương được ràng buộc cao hơn có thể kích thích người lao động làm việc nhiều hơn, cung lao động tăng có thể góp phần làm tăng việc làm, giảm thất nghiệp cho nền kinh tế. Quan điểm cho rằng mức lương tối thiểu cao hơn mức lương cân bằng của thị trường lao động tự do góp phần làm tăng việc làm đặc biệt được ủng hộ bởi các nghiên cứu tại các nước đang phát triển. Thị trường lao động tại các quốc gia này chia thành hai khu vực rõ ràng là khu vực kinh tế chính thức và phi chính thức. Mức lương tối thiểu cao có thể làm giảm việc làm trong khu vực chính thức nhưng sẽ chuyển sang làm việc tại khu vực không chính thức. Điều này có thể làm tăng việc làm nhưng giảm lương tại khu vực không chính thức. Khi đó, mức lương tối thiểu sẽ không phát huy được vai trò là một công cụ chống đói nghèo hay một chính sách xã hội hiệu quả cho đảm bảo mức sống của người dân vì mức lương tối thiểu không có tác động đối với khu vực không chính thức.

Một số nghiên cứu thực nghiệm được thực hiện cho đến những năm 1980 chủ yếu dựa trên dữ liệu chuỗi thời gian của Hoa Kỳ và thường được tìm thấy tác động tiêu cực của mức lương tối thiểu tới việc làm. Từ đầu những năm 1990, một làn sóng nghiên cứu mới đã mở rộng đáng kể các nghiên cứu về mức lương tối thiểu (Neumark và Wascher 2007). Các nghiên cứu áp dụng kỹ thuật kinh tế lượng nhiều hơn, dựa trên các biến thể của mức lương tối thiểu và thực hiện tại các quốc gia đang phát triển nhiều hơn.

Tác động của mức lương tối thiểu đến việc làm bị kiểm soát bởi mức lương thực tế của người lao động trong phân phối tiền lương. Kết quả một

số nghiên cứu tìm được tác động tích cực của mức lương tối thiểu lên việc làm. Tuy nhiên, hiệu ứng việc làm có thể khá rõ ràng khi mức lương thực tế xấp xỉ với mức lương tối thiểu, và hiệu ứng sẽ giảm dần và biến mất, hoặc thậm chí, mức lương tối thiểu có thể làm giảm việc làm khi mức lương thực tế nằm ở phía trên hoặc dưới cùng trong phân phối tiền lương. Một số nghiên cứu tìm thấy hiệu ứng việc làm tích cực quanh mức lương tối thiểu (Card-Krueger-Katz).

Tuy nhiên, nhiều nhà khoa học khác nghi ngờ kết luận trên. Neumark và Wascher (2007) vẫn ủng hộ mạnh mẽ kết luận về hiệu ứng việc làm tiêu cực. OECD (2006) đã đưa ra một kết luận số lượng các nghiên cứu phát hiện ra rằng tác động bất lợi của tiền lương tối thiểu đối với việc làm là khiêm tốn hoặc không tồn tại. Theo một số nghiên cứu tại các nước đang phát triển như Mỹ La Tinh, Đông Nam Á, cũng tìm thấy tác động tiêu cực của mức lương tối thiểu nhưng mức độ thấp. Bhorat *et al.* 2011 nghiên cứu cho công nhân nông nghiệp ở miền Nam Châu Phi việc tăng lương tối thiểu làm giảm việc làm của những lao động tay nghề kém. Nhìn chung, người lao động trong các doanh nghiệp nhỏ rất có thể bị ảnh hưởng bởi mất việc làm do tăng lương tối thiểu (Rama 2001; Kertesi và Kollo 2003; Del Carpio *et al.* 2012). Phần lớn các nghiên cứu chỉ ra rằng việc làm của nhóm lao động là thanh thiếu niên, phụ nữ hoặc những lao động có tay nghề kém bị giảm như nghiên cứu của Neumark và Nizalova 2007 tại Mỹ; Montenegro và Pagés 2003 tại Chile; Feliciano 1998 đối với Mexico và nghiên cứu của Arango & Pachon năm 2004. Điều này là minh chứng cho quan điểm mức lương tối thiểu không thực sự là một công cụ chống đói nghèo hiệu quả vì những lao động dễ bị tổn thương nhất đã không được bảo vệ, hoặc không được lợi từ chính sách này.

Bên cạnh đó, có một vài ví dụ về các nghiên cứu không tìm thấy hiệu ứng việc làm của mức lương tối thiểu (ví dụ, Bell 1997 cho Mexico; Lemos 2007 cho Brazil). Bởi vì hầu hết các công việc được trả ở mức vượt quá mức lương tối thiểu nên mức lương tối thiểu không có tác động đủ lớn để có thể quan sát.

Lý thuyết về mô hình thị trường lao động đề xuất rằng tiền lương tối thiểu tăng sẽ chuyển việc làm từ chính thức khu vực cho khu vực phi chính thức. Tuy nhiên, các nghiên cứu đã xem xét vấn đề này nhưng không mang lại kết quả phù hợp. Một số người tìm thấy sự sụt giảm việc làm chính thức và sự gia tăng không chính thức việc làm nhưng Gindling và Terrell (2007) xác định không có ảnh hưởng đến tính không chính thức ở Costa Rica.

Các tài liệu thực nghiệm về tác động việc làm của mức lương tối thiểu không phải lúc nào cũng tuân theo kết luận của các mô hình lý thuyết về thị trường lao động. Tuy nhiên, kết quả thực nghiệm thường cho thấy biến độ tác động của hiệu ứng việc làm do mức lương tối thiểu thay đổi là nhỏ. Nguyên nhân được chỉ ra: (1) việc sử dụng biến đo lường việc làm chưa tối ưu, biến cầu lao động là đo bằng việc làm; nhưng sẽ hợp lý hơn nếu sử dụng biến số giờ/ thời gian làm việc. (2). Phạm vi nghiên cứu ngắn hạn không quan sát được tác động dài hạn do ảnh hưởng của thay đổi mức lương tối thiểu sẽ có độ trễ. Nhìn chung, hiệu ứng việc làm của mức lương tối thiểu chắc chắn là một vấn đề đáng để nghiên cứu hơn trong tương lai. Cuối cùng, như Freeman (2010) lưu ý, các nhà hoạch định chính sách nhận thức được tác hại tiềm tàng mà mức lương tối thiểu rất cao có thể tạo ra nên họ có xu hướng thiết lập chúng ở mức hợp lý.

3. Kết luận

Mức lương tối thiểu là một thể chế quan trọng của thị trường lao động, và có ảnh hưởng còn nhiều tranh cãi tới thu nhập, việc làm do cơ chế vận hành của thị trường lao động là tương đối phức tạp. Tuy nhiên, số lượng các nghiên cứu thực nghiệm tiến hành chưa nhiều. Mức độ và chiều hướng ảnh hưởng của mức lương tối thiểu vẫn còn nhiều vấn đề chưa thống nhất. Mức lương tối thiểu chắc chắn còn được sử dụng tại nhiều quốc gia và tác động của nó sẽ làm một vấn đề đáng quan tâm của các nhà nghiên cứu. Vai trò của mức lương tối thiểu ở các nước đang phát triển và có nền kinh tế đang chuyển đổi vẫn cần tiếp tục được kiểm chứng để có thể đưa ra các khuyến nghị về chính

sách một cách hiệu quả và hợp lý.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ luật lao động Việt Nam. 2019 OECD. 2011b. *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising*. Paris: OECD.
2. Lemos, Sara. 2007. "Minimum Wage Effects across the Private and Public Sectors in Brazil." *Journal of Development Studies*. 43 (4): 700-720.
3. Betcherman, Gordon. 2012. Labor Market

Institutions : A Review of the Literature. Background Paper for the World Development Report 2013;. World Bank, Washington, DC.

4. Eyraud, Francois and Catherine Saget. 2008. "The Revival of Minimum Wage Setting Institutions." in in Janine Berg and David Kucera (eds.). *In Defence of Labour Market Institutions: Cultivating Justice in the Developing World*. New York and Geneva: Palgrave MacMillan and International Labour Organisation. 100-118